

1 Banegården

Den første jernbaneforbindelse blev etableret i Aarhus i 1862. Den nuværende banegård er imidlertid nummer tre i rækken af banegårde på dette sted. Den blev indviet i 1929.

I 1920'erne ønskede man sig i Aarhus en ny og moderne banegård. Man havde flyttet al godshåndtering til Mølleengen, så der var nu kun brug for en banegård til personer. Derudover ønskede man sig en banegård, der lå hævet over sporerne, så det blev nemmere for de rejsende at komme til de enkelte spor. Derfor skulle hele terrænet hæves cirka fem meter. Et arbejde der iværksattes i 1923 og færdiggjort i 1924. Selve byggeriet af banegården stod på fra 1926 frem til 1929.

Banegårdens arkitektur er inspireret af det gamle Grækenlands arkitektur. Bemærk blandt andet de fire søjler, der øverst afsluttes med små spiralformede søjlehoveder. Stilarten kendes som den joniske orden, som opstod for mere end 2500 år siden. Det at lade sig inspirere af det gamle Grækenland var ganske udbredt tidligt i det 20. århundrede.

2 Aarhus Rådhus

I 1937 udskrev Aarhus Kommune en arkitektkonkurrence, da man ønskede sig et nyt "byens hus". Det gamle rådhus, der hvor Kvindemuseet i dag har til huse, var blevet for lille.

Arkitektkonkurrencens vindere blev Arne Jacobsen og Erik Møller. Selvom de to havde et forslag, der minder meget om det endelige rådhus, var der dog forskelle. I det oprindelige udkast var der blandt andet intet tårn, og det ville man i Aarhus så gerne have.

Det fik man, og rådhuset blev indviet under stor festivitas den 2. juli 1941. Det foregik under besættelsen, og en glad begivenhed, som indvielsen af det nye rådhus, trak mange mennesker af huse. Rådhuset blev i krigens sidste tid udsat for Schalburtage i to omgange, og blandt andet taget blev ødelagt.

Rådhuset blev i 1995 fredet, hvilket betyder, det nu skal stå som det står. Der må ikke ændres på bygningen, og faktisk er arealerne rundt om rådhuset også fredet. Dette inkluderer blandt andet Rådhuspladsen med "Grisebrønden" samt Rådhusparken.

3 Ridehuset

Ridehuset har i dag karakter af at være et multifunktionelt hus, hvor alskens kulturelle aktiviteter bliver afviklet. Oprindeligt var huset formål imidlertid noget helt andet.

Ridehuset blev opført i starten af 1860'erne til 3. dragonregiment, hvilket betyder, at stedet var til træning af militærets heste, da dragonregimentet oprindeligt var soldater til hest.

Ridehuset blev anlagt udenfor en af byens porte, Frederiks Port, som stod lige ved begyndelsen af Frederiksgade ud mod Rådhuspladsen. I perioden 1876-1879 blev der bygget flere militære bygninger og en reel kaserne voksede op på stedet. Den havde navnet Vester Allés Kaserne.

Hele området, hvor Musikhuset og den lille park i dag ligger, var derfor militæranlæg helt frem til 1969, hvor militæret rømmede området. Efter 1969 er mange af de militære bygninger revet ned, og vi har i dag kun Officersbygningen og Ridehuset tilbage.

4 Mejlen

Den lille bygning, man som passager i bybusserne ofte passerer, har stået på dette sted siden 1883. Mejlen hed tidligere Børnely og var det første børneasyl i Aarhus. Børneasyl var datidens navn for børnehave, og gaden, Hans Hartvig Seedorffs Stræde, den befinder sig i hed da også tidligere Asylgade.

Mejlen er tegnet af arkitekt Carl Lange og ved børneasylets indvielse fik det en belægning på 100 børn.

Asylbygningen fortæller historien om, hvordan Aarhus sidst i 1800-tallet oplevede en voldsom vækst. Indbyggertallet øgedes kraftigt, og etableringen af børneasylet var byens forsøg på at tage hånd om de fattige forældre, der ikke selv kunne varetage barnets tarv.

Mejlen blev fredet i 2009, og er på det seneste undergået en gennemgribende renovering.

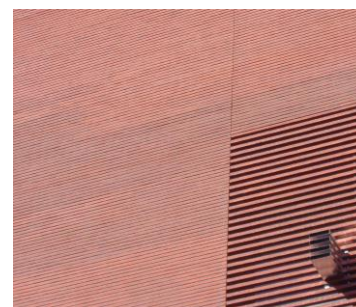
I dag (maj 2014) rummer bygningen et galleri.

5 Aros – Aarhus Kunstmuseum

Aarhus store kunstmuseum blev indviet 8. april 2004. Kunstmuseet er med sine 17.700 m² og ni etager ét af Nordeuropas største. Murstenskuben måler i sit grundplan 52 x 52 meter og er 43 meter i højden.

Senest har Aros gjort sig bemærket med indvielsen af den markante

installation på sit tag. Your Window Panorama er et værk af den dansk-islandske kunstner Olafur Eliasson, og Aarhus har nu fået endnu et vartegn – endda et ganske farverigt vartegn.

Knap så farverig har tilværelsen været for alle de mennesker, der færdedes i den bygning, der indtil 1974 stod nøjagtig, hvor Aros står i dag.

Fra 1870 til den blev revet ned i 1974 stod her byens fattiggård. Her havnede folk, der af deres samtid blev betragtet som håbløse sociale tilfælde. Fattiggårdens formål var at afskrække folk fra at søge hjælp hos det offentlige, og hvis man gjorde det alligevel, blev man indlogeret på fattiggården.

Her var man underlagt fattiggårdens strenge reglement: man skulle stå op, arbejde, holde pause, spise og gå i seng på faste tidspunkter. Maden var hverken rigelig eller nærende, arbejdsdagen gik i de første år fra 6.30 til 19 – alle ugens dage, om vinteren fik man udleveret rent undertøj hver 14. dag (om sommeren hver 8. dag), lagnerne på sengene blev udskiftet 1 gang om måneden, og kun ganske få af fattiggårdens beboere havde tilladelse til at forlade fattiggården.

I 1933 gennemførtes i Danmark en socialreform, der skulle lindre forholdene for folk på fattiggårdene. Med tiden blev forholdene også noget bedre, men helt frem til nedrivningen i 1974, må bygningen have stået som et uhyggeligt vartegn for rigtig mange mennesker.

6 Retten i Aarhus

Retten i Aarhus blev indviet i 1906, og den blev fejret under stor festivitas. En af grundene til, at man i Aarhus, var så glad for sin nye arrest, var, at man havde store pladsproblemer i den daværende arrest. Fra midten af 1800-tallet frem til 1906 havde arresten til huse i det gamle rådhus ved siden af domkirken. Det var bygget i en tid, hvor der kun boede godt 11.000 mennesker i Aarhus. Da den nye arrest blev indviet, var indbyggertallet vokset til godt 50.000.

Arkitekterne, de københavnske Ludvigsen og Hansen, fik stor ros for det deres forslag. Bedømmelseskomiteen, der skulle finde vinderen af arkitektkonkurrencen, hæftede sig ved, at det var et "venligt hus", der ikke lignede en "magtinstitution".

Regningen for huset endte på godt 600.000 kroner, hvilket var cirka 25 procent mere end budgetteret. Alligevel var det en stor festdag, da huset 9. oktober 1906 blev indviet, og pressen tog vel i mod huset. Man kunne i avisen blandt andet læse, at "man sjældent ser en smukkere bygning".

7 Erhvervsarkivet

Bygningen huser statens erhvervshistoriske arkiv. Bygningen er tegnet af arkitekten Hack Kampmann som om nogen har sat sit præg på Aarhus' udseende. Bygningen blev opført i perioden 1898-1902 og fungerede som statsbibliotek frem til indvielsen af det nye statsbibliotek i forbindelse med universitetet.

Hack Kampmann tegnede blandt andet også Marselisborg Slot, Aarhus Teater og Toldboden på havnen.

Bygningen er rigt detaljeret – både udvendigt og indvendigt. Af mange kendes bygningen også som ”smykkeskrinet”.

Erhvervsarkivet indsamler og bevarer væsentligt historisk kildemateriale om dansk erhvervsliv. Samlingen rummer cirka 50 kilometer reolhylder – hvis man sætter alt materialet i lige linje kan det nå fra Aarhus til Silkeborg. Det ældste materiale er fra 1500-tallet, mens hovedparten er fra perioden 1850-1950.

8 Reginakrydset

Dette centrale kryds har sit uofficielle navn fra den store bygning, der i dag huser blandt andet en tøjbutik og kinesisk restaurant. Fra 1920'erne og godt 60 år frem var den store Regina-bygning centrum for hotel, restauration og biograf.

Regina var et stort og fornemt hotel, der fra starten var tænkt som en prangende velkomst til tilrejsende, der kom fra banegården. Den oprindelige plan med Regina var, at det skulle blive et kulturcentrum, der skulle fungere som modvægt til det liv og de aktiviteter, der udspillede sig på og om Hotel Royal.

Regina var navnet på både hotellet og biografen. Biografen havde plads til 900 gæster, og den blev præsenteret som provinsens største biograf. Nogle anmeldere mente sågar, at det var Nordens største biograf. Biografen var de første år en stumfilmsbiograf. Det betød, at de tavse sort/hvid-billeder blev suppleret af et orkester i salen, der spillede musik til filmen.

Op igennem 1960'erne og 1970'erne gik det ned ad bakke for det stolte hotel, der måtte se sig overhalet af andre hoteller, der skød op rundt omkring i Aarhus. I 1972 var det slut, og man solgte ud af blandt andet hotellets malerier på en offentlig auktion. I samme periode blev biografen udsat for voldsom konkurrence fra TV, der snart fandtes i de fleste hjem. Biografen nåede at få 63 år i det centrale Aarhus, inden den lukkede i 1983.

9 Aarhus Kunstbygning - Aarhus Kunsthal

Aarhus Kunstbygning har igennem snart 100 år været udstillingssted for den moderne kunst.

Aarhus Kunstbygning blev opført omkring år 1920. Den er opført i national-klassicistisk stil, og den er tegnet af arkitekten Axel Høeg Hansen. Han var særdeles aktiv i Aarhus på dette tidspunkt, og han har også tegnet Aarhus Amtssygehus, Aarhus Stadion og de gule boligkarréer i Park Allé og på Banegårdspladsen.

Aarhus Kunstbygning levede i nogle år en omtumlet tilværelse. Under besættelsen var bygningen beslaglagt af tyskerne, der brugte den til blandt andet hestestald og flygtningelejr.

I 1970'erne overtog Aarhus Kommune bygningen og i samme årti blev den udsat for en gennemgribende restaurering.

I 1993 og i 2003 er to tilbygninger siden kommet til. Bygningen skiftede navn i 2013.

10 Badeanstalten Spanien

Badeanstalten Spanien åbnede sine døre for Aarhus' borgere tilbage i september 1933. Bygningen er tegnet af Frederik Draiby og Niels Christian Skjøth.

Den er fra en periode, hvor funktionalismen prægede arkitekturen, og badeanstalten er et fint eksempel på denne stilart. Derfor blev bygningen også fredet i 1989. Det, der kendetegner funktionalisme er dens fokus på - som navnet antyder - funktionen. Da funktionalismen for alvor kom frem i 1930'erne var den et oprør mod arkitekturens fokus på æstetik. Nu skulle det være strømlinet, planlagt og funktionelt.

Funktionalismen kerede sig også om sociale aspekter, så selve badeanstalten i sig selv er et udtryk for funktionalismens tanker. Det handlede om at sætte hygiejne i forgrunden, og badeanstalten fik da også fra starten en række billige bade med omklædningsrum, som byens borgere kunne komme og benytte.

Bygningens tårn var oprindeligt en nødvendighed, da det rummede reservoirer for saltvand og ferskvand.

11 Vestergade 58

Vestergade 58 er en af de mest velbevarede og helstøbte købmandsgårde, og der har på denne matrikel været et hus i mere end 350 år. Det oprindelige hus har dog ikke haft meget til fælles med den nuværende store købmandsgård.

Den første bygning her på stedet kan spores til 1651, men den blev igennem årene ombygget og udbygget. Efter en ny ejer i 1765, Heinrich Langballe, overtog gården blev den udbygget med blandt andet kælder, pakhús og stald. Det er dog først op i 1800-tallet af købmandsgården får det udseende, den i det store og hele har i dag. Op igennem 1800-tallet har en lang række erhvervsdrivende deres virke her, og der er fundet spor af alt fra skomager og slagter til værtshús, cykelværksted og grønthandler

Fra 1906 og frem til 1950 holder en frøhandler til i gården, men den forfalder i de efterfølgende årtier. Selvom bygningen blev fredet allerede i 1950, stod den på grund af en brand i 1972 til nedrivning. Den blev dog genopbygget og restaureret i de følgende år, og Vestergade 58 blev snart rammen om det sprudlende aarhusianske musikliv i 1980'erne.

Den aarhusianske rockgruppe GNAGS havde inden muligvis besøgt Vestergade 58, da de i 1983 udkom med nummeret "Slingrer ned ad Vestergade."

Vestergade 58 er i de senere år genopstået som spillested, og kendes i dag under navnet V58.

12 Jacobs Bar BQ

Jacob's Bar BQ er en institution i Aarhus' restaurant og natteliv. Helt tilbage i 1973 åbnede Jacob Evar sin restaurant og pianobar og siden har Bar BQ'en taget imod. I 2003 genåbnede hele etablissementet efter en større renovering.

På adressen har der imidlertid været liv i noget længere tid. Der er fundet spor af småhuse og boder på steder, der går helt tilbage til 1500-tallet, mens den nuværende gård fik sit udseende i midten af 1700-tallet.

Jacobs Bar BQ blev i 1979 rammen om Linje 3's debut. Alle trioens medlemmer gik på dette tidspunkt på Skuespillerskolen tilknyttet Aarhus Teater, og Bar BQ'en blev derfor rammen om deres første optrædener.

13 Vor Frue Kirke

Kirken blev bygget efter år 1060, og var den første domkirke i Aarhus. Da kirken blev bygget blev den bygget langt udenfor Aarhus, da byens vestlige grænse på dette tidspunkt gik ved Immervad, der hvor Magasin i dag ligger. Årsagen kan have været manglende plads i det gamle Aarhus.

Den nuværende kirke er bygget i teglsten og kan spores tilbage til ca. 1250. Den oprindelige kirke i sten var blevet revet ned, men fra den har vi i dag

fortsat kryptkirken. Den kan besøges i dag, og med sine godt 1000 år, må den nok siges at være et af Aarhus' ældste rum.

Da byggeriet af den nye – og nuværende – domkirke begyndte omkring år 1200 blev Vor Frue Kirke overdraget til dominikanermunkene, som byggede et kloster her. De var tiggermunke, hvilket betød, at de tiggede almisser fra byens borgere og forkyndte evangeliet. De udbyggede kirken i flere omgange, hvilket nok betyder, at de klarede sig godt i Aarhus.

Efter reformationen i 1536 gjorde kongen, Christian den 3., kirken og klosteret til et almindeligt hospital. Senere rykkede Aarhus Fattigvæsen ind i nogle af kirkens lokaler, og senere igen blev noget af den omdannet til plejeboliger til ældre. I 1967 blev den overtaget af Vor Frue sogns menighedsråd.

14 Meulengrachts Købmandsgård på Lille Torv

Købmandsgården var oprindeligt et to-etages bindingsværkshus, da den store købmandsslægt Meulengracht købte det omkring år 1800.

Den store flotte bygning blev opført nogle år senere og stod færdig i 1816/17. Huset har igennem årene været et af byens fineste hjem, og købmand Meulengracht selv var en af Aarhus' finere borgere. Hans hjem slog dørene op for kongelige gæster, og med sikkerhed vides det, at Frederik den 6. og muligvis også Christian den 8. indlogerede sig hos Meulengracht på Lille Torv, når de var i Aarhus.

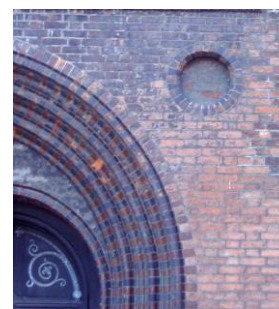

Udover at lade denne store bygning opføre var Meulengracht-familien også blandt hovedkræfterne i etableringen af Aarhus-bryggeriet Ceres.

15 Domkirken

Domkirken er Danmarks længste kirke. Den er 93 meter lang, og tårnet er 92 meter højt.

Byggeriet af domkirken blev påbegyndt mellem år 1180 og 1200 på en grund, hvor der indtil da havde ligget en mindre trækirke. Domkirken blev viet til Skt. Clemens, som var sømændenes skytshelgen.

Kirken blev bygget i romansk stil, men da den stod færdig omkring år 1300 lignede den ikke, kirken vi kender i dag. Kirkens kor i den østlige ende var lavere end i dag, og den havde intet tårn.

I 1400-tallet blev kirken bygget højere, og den blev bragt i overensstemmelse med den nye gotiske stil. For eksempel blev vinduerne højere og de blev spidse i stedet for runde. Kirkens tårn kom også til på dette tidspunkt.

Siden da blev kirken ændret i flere omgang, men siden 1865 har en række restaureringer forsøgt at bringe kirken tættere på det udseende, som den havde i 1600-tallet. I 1920 fik kirken sit

nuværende spidse tårn.

Siden det første byggeri har der været kirkegård hele vejen rundt om kirken. I 1600-tallet var prisen på et gravsted afhængig af dets placering i forhold til kirken. Dyrest var sydsiden. Østsiden, der kaldtes skolejorden på grund af katedralskolen, kostede det halve af sydsiden. Langs kirkens nordlige side lå 'stackels jorden', der var til de fattige. Da man havde arkæologiske udgravninger på Store Torv i 1994 fandt man 170 skeletter fra dengang, der var gravplads her.

Kirkegården blev nedlagt omkring år 1800.

16 Det gamle rådhus

Fra 1300-tallet og frem til midten af 1800-tallet lå Aarhus' rådhus på Store Torv klods op af indgangen til Domkirken. Dette rådhus blev revet ned midt i 1800-tallet, men fundamentet er siden blevet fundet af arkæologer.

Grunden til at rådhuset blev revet ned var, at man i Aarhus ønskede sig et nyt og mere moderne rådhus. Det byggede man på domkirken nordlige side. Rådhuset blev indviet i 1858.

På dette tidspunkt var Aarhus en lille by. En lang række andre danske byer var større end Aarhus, men fra midten af 1800-tallet oplevede Aarhus en kraftig vækst. Industrialiseringen forandrede byen, og en masse mennesker flyttede hertil. Snart blev det nye rådhus for lille til at kunne klare administrationen af den støt voksende by.

Derfor begyndte man allerede efter nogle årtier at overveje mulighederne for at bygge et nyt og større rådhus. Disse planer mundede ud i en arkitektkonkurrence i 1930'erne, som Erik Møller og Arne Jacobsen vandt. Deres forslag blev udgangspunktet for det nye – og nuværende – rådhus, som blev indviet i 1941.

Det gamle rådhus, som siden 1879 også havde huset politistationen, blev i 1984 overtaget af Kvindemuseet og Besættelsesmuseet. Hele bygningen blev fredet i 1996.

17 Aarhus Teater

Omkring år 1900 oplevede Aarhus en stor vækst i sit indbyggertal. Byen var hjem for cirka 50.000 mennesker, og Aarhus havde slået sig fast som Danmarks næststørste by.

I 1800-tallets anden halvdel oplevede byen en stigende vækst i industrialiseringen, og byen fik mere og mere selvtillid. Derfor mente man i Aarhus også, at det var på tide at få bygget et nyt, stort og moderne teater, der kunne slå byens status fast.

Man enedes hurtigt om placeringen, og arkitekten blev Hack Kampmann, der på dette tidspunkt også havde travlt med blandt andet tegningerne til Marselisborg Slot.

Teaterbygningen skulle betales ved aktiesalg, og 700 af byens borgere købte aktier for i alt 700.000 kroner.

Aarhus Teater stod færdig i år 1900 og blev indviet 15. september samme år.

18 Det nye hovedbibliotek

Området foran dig er alt andet end en færdig markant bygning – området kan vel bedst af alt karakteriseres som en byggeplads. Grunden til at du skal stoppe her er, at om få år vil der her stå en af Aarhus' mest markante bygninger, nemlig det nye hovedbibliotek/Borgerservice – det nye multimediehus, som det omtales eller Urban Mediaspace Aarhus Dokk1 som er dets rette navn.

I 1997 blev det vedtaget af de bynære havnearealer skal bebygges. Etableringen af det nye multimediehus er en del af denne plan.

Det første spadestik blev taget i juni 2011, og huset forventes færdigt i 2014. Det nuværende hovedbibliotek i Mølleparken, som blev indviet i 1934, vil til den tid lukke. Hvad der skal ske med disse bygninger vides ikke.

19 BP huset

På kanten af bugten, hvor åen møder havet, holdt man i marts 1959 rejsegilde på det, man så som byens nye vartegn. Der er tale om Europa-huset på Europaplads.

B.P.-huset, senere kendt som Europa-huset, var i første omgang opkaldt efter bygherren, firmaet B.P.

Med sine 12 etager og 40 meter var bygningen Aarhus' højeste hus. Den er tegnet af blandt andet Knud Blach Petersen, som var en meget effektiv arkitekt i Aarhus-området på dette tidspunkt. Han tegnede blandt andet også Gellerupplanen i det vestlige Aarhus.

Det, der prægede det moderne byggeri i denne periode, var industrialiseringens muligheder for nemt, hurtigt og relativt billigt at producere de betonelementer, man benyttede, når store bygninger skulle opføres. Arkitekturen var kendetegnet ved lige linjer, intet overflødigt og en særlig opmærksomhed rettet mod det funktionelle.